

DIKKAT

DİKKAT

- William James; dikkat ile ilgili aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:
 - **«Dikkat, zihinin aynı anda beliren nesne ve düşüncelerden birini açık ve net olarak sahiplenmesidir. Dikkatin temelinde, odaklanma, konsantrasyon ve bilinçlilik yatar. Dikkat denilince, bazı şeylerle daha etkili olarak uğraşabilmek için diğerlerinden vazgeçme anlaşılır».**

DİKKAT

- Genel anlamda dikkat: Zihinsel çabanın duyuşal ve zihinsel olaylara yoğunlaştırılmasıdır.
- Dikkat konusunda yapılan araştırmalara bakıldığında genel olarak:
 - 1) İşlem kapasitesi
 - 2) Seçici dikkat
 - 3) Uyarılma derecesi
 - 4) Dikkatin kontrolü
 - 5) Bilinçlilik
 - 6) Bilişsel nöro bilimOlmak üzere altı temel alanda yürütüldüğü görülmektedir.

DİKKAT

Donald Broadbent (1926-1992)

- Günümüzde hala kabul gören dikkat modellerini ilk çalışan isim Donald Broadbent olmuştur.
- Broadbent «***Perception and Communication***» adlı kitabında dikkatin, kısıtlı bilgi işleme kapasitesinin bir sonucu olduğundan söz etmektedir.
- Broadbent kuramında; dünyanın gözlemci insanın algısal ve bilişsel kapasitesinin yetemeyeceği kadar çok uyarıları içerdiğinden söz etmektedir.
 - Dolayısıyla insanlar bazı uyarıları seçip onlarla ilgilenirken, diğerlerini atlayabilirler.

Dikkat ile ilgili temel konular

1. İşlem kapasitesi ve seçicilik

- Dış dünyadaki bütün uyarılara değil, sadece bazılarına dikkat edebilmekteyiz.

2. Kontrol

- Dikkat ettiğimiz uyarıları bir anlamda kontrol edebilmekteyiz.

3. Otomatik işlem

- Pek çok rutin işlem (araba kullanmak gibi) az bilinçli dikkat gerektirmeleri ve otomatik yapılmaları bakımından birbirlerine benzemektedirler.

4. Bilişsel nörobilim

- Beynimiz ve merkezi sinir sistemimiz, dikkatin ve bilişin anatomik alt yapısıdır.

5. Bilinçlilik

- Dikkat, olayları bilince taşımaktadır.

Dikkat, bilinç ve eşik altı algı

- Dikkat ile ilgili teorilerin çoğu;

- 1) Bilinç ve

- 2) Bilinç düzeyinde olmayan

Fakat fizyolojik eşğin üzerinde olacak kadar güçlü olan «eşik altı algı» adlı iki tartışmalı konuyla da uğraşmaktadır.

- Sigmund Freud ile başlayan ve zihnin bilinçli ve bilinçsiz kısmı ikilemi tartışmaları mevcuttur. Davranışçı dönemde fazlasıyla ihmal edilmiş olmasına rağmen, bilişsel psikoloji konusunda yapılan çalışmalar zihinle ilgili bu ikili görüşü desteklemektedir.
- Acaba işitmeden nasıl işitiriz? Dikkat ile ilgili çalışmalar ihmal ettiğimiz bilgileri de tutabileceğimizi göstermektedir.
- Eşik altı algıların «kolaylaştırma» etkisinden söz edilmektedir. Buna göre; bir sözcük kendisiyle ilişkili bilinçli bir şekilde işlenmeyen bir başka sözcük gösterildiği zaman, gösterilmediği duruma kıyasla daha iyi hatırlanmaktadır.

İŞİTSEL SİNYALLER

- Bir mesaja odaklanıp, diğer mesajın işlenirliğini azaltmak, insanoğlunun en önemli özelliklerinden biri gibi görünmektedir.
- Bu özellik, bilgi işleme kapasitemizi fazla yüklemekten kısıtlı miktarda bilgiyi işlememizi sağlamaktadır.

TANIDIK MESAJLAR DAHA KOLAY İŞLENMEKTEDİR.

- Sadece hatırlananlar değil, unutulanlar da dikkat kapasitemiz hakkında önemli ipuçları vermektedir.
 - ***«Unutulan mesajın ne olduğu ve miktarı büyük bir teorik öneme sahiptir. Dikkat edilmeyen kanallarda ne kadar bilgi kaybolmaktadır?»***

KOKTEYL PARTİSİ FENOMENİ

Kalabalık herhangi bir ortamda adınızı duymanız durumunda dikkatinizin aniden o noktaya kaymasına «kokteyl partisi fenomeni» denmektedir.

- Genelde ilgilenmediğimiz konu ile ilgili mesajların çok azına dikkat ederiz.
- Duyusal düzeyde kulakların eşit seviyede uyarılmadıklarına ya da mesajlardan birinin işitsel kortekse ulaşmadığına dair bir kanıt yoktur.
- Ancak korteksin bir bölümünün dikkat ile daha ilgili olduğuna ilişkin kanıtlar bulunmaktadır.

Görsel Dikkat

- Dikkat süreçleri tüm duyuşal sistemlerimiz için geçerlidir (görsel, işitsel, kokusal, tatsal ve dokunsal).
- Görsel dikkat daha çok Őekil ve renk algısı üzerinden analiz edilmeye çalışılmıştır.
- Görsel dikkat konusunda yürütölen çalışmalar; görsel materyalin çok dikkat çekici olması durumunda, 50 milisaniye içinde fark edilebildiğini göstermiştir.
 - Bu etkiye «göze çarpma etkisi» (pop-out effect) adı verilmektedir.
 - Bu etki uyaranların paralel olarak araştırılmasını sağlar ve bu sayede bilginin bütününe daha hızlı şekilde ulaşılmasını sağlar.

Otomatik İşleme

- Otomatik işleme, üzerinde çok çalışılan faaliyetlerin otomatikleşmesi ve yeni öğrenilen faaliyetlerden daha kolay şekilde yapılabilir duruma gelmesidir.
- İnsanlar birkaç işle aynı anda uğraşırken çok sayıda uyararla karşılaşır ve paralel olarak işlem yapabilirler ancak mutlaka uyarılardan birine öncelik vermek durumundadırlar.
 - Örneğin; araba kullanırken yemek yiyebilirsiniz, telefonda ya da yanınızda oturanla konuşabilirsiniz, müzik dinleyebilirsiniz, güneş gözlüğünüzü takabilirsiniz ancak araba kullanmaya mutlaka öncelik vermek durumundasınızdır.